

ข้อมูลจากการสังเกตการณ์แบบไม่มีส่วนร่วม

จากการสังเกตการณ์แบบไม่มีส่วนร่วมทั้งในระหว่างและภายหลังการสัมภาษณ์เชิงลึกกับเจ้าหน้าที่บำบัดฟื้นฟูและการสนทนากลุ่มกับผู้เข้ารับการบำบัดฟื้นฟูในบ้านพิชิตใจ พบข้อสังเกตที่น่าสนใจหลายประการ ได้แก่

สภาพความเป็นอยู่โดยทั่วไปของผู้เข้ารับการบำบัดฟื้นฟูในบ้านพิชิตใจ

พบว่า สถานที่ภายในบ้านพิชิตใจมีความร่มรื่น เงียบสงบ สะอาดเรียบร้อย มีการจัดแบ่งอาคารและบริเวณพื้นที่ภายนอกอย่างเป็นสัดส่วน ทั้งนี้เพื่อให้เหมาะสมสำหรับการทำงานของเจ้าหน้าที่ฯ การดำเนินชีวิตประจำวันและการทำกิจกรรมต่าง ๆ ของสมาชิกผู้เข้ารับการบำบัดฟื้นฟู และถึงแม้ว่าบ้านพิชิตใจจะเป็นสถานที่ฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด แต่บรรยากาศภายในโดยรวมค่อนข้างไม่ตึงเครียด ทั้งเจ้าหน้าที่ฯและสมาชิกมีลักษณะคล้ายเป็นครอบครัวขนาดใหญ่ที่อยู่ภายในบ้านหลังเดียวกัน มีความสนิทสนม เป็นกันเอง ตลอดจนพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน

นอกจากนี้ภายในบริเวณบ้านฯ ส่วนหนึ่งจะจัดสรรให้เป็นพื้นที่ในการทำกิจกรรมรูปแบบต่าง ๆ แก่สมาชิก โดยการส่งเสริมการกีฬา มีสนามเอนกประสงค์ เพื่อให้สมาชิกได้ออกกำลังกายในช่วงตอนเย็น รวมทั้งมีห้องซ้อมดนตรี เพื่อให้สมาชิกได้ฝึกฝนการเล่นดนตรี และผ่อนคลายได้เป็นอย่างดี ตลอดจนมีบริเวณในการจัดกิจกรรมที่มกานต่าง ๆ ของสมาชิก ได้แก่ ทิมเกเซอร์ จะสังเกตได้ว่าด้านหลังบ้านฯ จะมีแปลงปลูกพืชผักสวนครัวจำนวนมาก เพื่อนำมาเป็นอาหาร และแบ่งไปขาย รวมถึงทีมงานเบเกอรี่ จะมีการจัดตู้จำหน่ายสินค้าประเภทขนมเค้กต่าง ๆ ไว้ทางด้านหน้าของอาคารเพื่อให้บุคคลทั่วไปสามารถอุดหนุนซื้อสินค้าของสมาชิกได้ ซึ่งรายได้ที่ได้รับนั้นจะนำมาเป็นค่าใช้จ่ายผลิตสินค้าในครั้งต่อไป

สำหรับผู้เข้ารับการบำบัดฟื้นฟูโดยทั่วไป พบว่า สมาชิกส่วนใหญ่มีบุคลิกภาพดี แต่งกายสะอาดสะอ้านเรียบร้อย สุขภาพร่างกายแข็งแรงสมบูรณ์ บางคนมีใบหน้าและผิวพรรณที่สดใส ส่วนบางคนที่ใช้ยาเสพติดมาเป็นระยะเวลาที่ยาวนาน ถึงแม้ว่าจะเลิกใช้ยาเสพติดมาเป็นเวลาหลายปี แต่ก็ยังส่งผลให้เป็นผู้ที่มีสุขภาพภายนอกไม่แจ่มใส ขวมมอง เช่น นัยน์ตาเหลือง ไม่สดใสเป็นประกาย พันด่างหรือสีกรอ เป็นต้น อย่างไรก็ตามสมาชิกส่วนใหญ่จะมีลักษณะเด่นด้วยการพูดจาที่สุภาพ มีอัธยาศัยไมตรีกับทุก ๆ คน โดยเฉพาะผู้ที่เข้ามาเยี่ยมบ้านพิชิตใจ ถึงแม้ว่าสมาชิกจะไม่รู้จักมาก่อน แต่ก็จะหักท่ายทุกคนในทุกครั้งที่พบเห็นด้วยการกล่าวคำสวัสดี หรือพูดคุย ต้อนรับ แนะนำ เป็นสุระต่าง ๆ ไปด้วยดี ซึ่งสมาชิกทุกคนจะปฏิบัติเหมือนกัน ให้ความช่วยเหลือ มีใช้เป็นที่มาที่ของใครคนใดคนหนึ่ง

นอกจากนี้ยังสังเกตพบว่า สมาชิกทุกคนจะมีความเป็นระเบียบวินัยในตนเองและรับผิดชอบต่อส่วนรวม ซึ่งพิจารณาได้จากการปฏิบัติการกิจส่วนตัวต่าง ๆ เช่น การจัดเตียงนอนของสมาชิกจะเป็นระเบียบเรียบร้อย ผักกูดที่นอนสะอาดเรียบร้อย เครื่องใช้ต่าง ๆ ถูกเก็บไว้ที่เข้าที่เข้าทาง กระทั่งเสื้อผ้าที่ใส่แล้วก็มีมีการพับเก็บอย่างเป็นระเบียบในตะกร้าเพื่อเตรียมไว้ซัก หรือเมื่อสมาชิกเข้าห้องทำกิจกรรมพร้อมกันก็จะถอดรองเท้าข้างหน้าห้องโดยวางเรียงชิดติดกันเป็นแนว และสังเกตได้ว่าสมาชิกจะเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ตามตารางกิจกรรมของแต่ละเฟสอย่างตรงต่อเวลา รวมทั้งสมาชิกจะปิดไฟและพัดลมทุกครั้งเมื่อเห็นว่าไม่ใช้แล้วหรือจะออกจากห้อง เป็นต้น

การสื่อสารระหว่างเจ้าหน้าที่ กับผู้เข้าร่วมการบำบัดฟื้นฟู และระหว่างผู้เข้าร่วมการบำบัดฟื้นฟูด้วยกัน

พบว่า การสื่อสารระหว่างเจ้าหน้าที่ กับสมาชิก และระหว่างสมาชิกด้วยกันมีลักษณะที่คล้ายคลึงกัน กล่าวคือ มีทั้งลักษณะเป็นทางการและไม่เป็นทางการ สำหรับการสื่อสารแบบเป็นทางการนั้นจะพบในการเรียน การสอนหรือการทำกิจกรรมฟื้นฟูต่าง ๆ เช่น Morning meeting , AR Group ฯลฯ ซึ่งเจ้าหน้าที่จะพูดคุยในเรื่องสำคัญ ๆ โดยมีจุดหมายให้สมาชิกได้เรียนรู้และปฏิบัติตาม รวมทั้งการกล่าวตักเตือน อบรม หรือให้คำปรึกษาแก่สมาชิกในขณะที่มีปัญหาเกิดขึ้น การสื่อสารก็จะมีความจริงจังมากยิ่งขึ้น ส่วนระหว่างสมาชิกด้วยกันนั้น จะมีการสื่อสารแบบเป็นทางการในโอกาสที่สมาชิกแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกันในกิจกรรมกลุ่มต่าง ๆ เช่น Encounter Group , Peer Group ฯลฯ หรือกระทั่งเมื่อพบเห็นเพื่อนสมาชิกคนใดมีพฤติกรรมบกพร่องก็จะเข้าไปตักเตือน แนะนำด้วยคำพูดที่เป็นทางการเช่นเดียวกัน

อย่างไรก็ตามการสื่อสารโดยทั่วไปทั้งระหว่างเจ้าหน้าที่กับสมาชิก และระหว่างสมาชิกด้วยกัน จะมีลักษณะไม่เป็นทางการมากกว่า แต่จะเป็นเสมือนที่กันน้อง สบาย ๆ แต่สุภาพเรียบร้อย และสำหรับเจ้าหน้าที่นั้น ถึงแม้จะสร้างความเป็นกันเองกับสมาชิกด้วยการพูดคุยแบบผ่อนคลายตามกาลเทศะ แต่สมาชิกก็ยังคงให้ความเคารพนับถือ นอบน้อมและใช้การสื่อสารที่อยู่ในขอบเขตที่เหมาะสม

สำหรับการสื่อสารของเจ้าหน้าที่ กับสมาชิกในระหว่างกิจกรรมฟื้นฟูนั้น พบว่า เจ้าหน้าที่ ได้ใช้เทคนิคต่าง ๆ ในการถ่ายทอดข้อมูลข่าวสารไปยังสมาชิก และกระตุ้นให้สมาชิกมีการสื่อสารโต้ตอบกลับมากในขณะเดียวกัน ซึ่งเทคนิคดังกล่าวมีทั้งลักษณะของการไม่เน้นย้ำ ชักจูงใจ ด้วยคำพูดในรูปแบบต่าง ๆ เช่น ใช้การพูดเพื่อให้คิด สะท้อนให้เห็นถึงข้อสรุปที่ชัดเจน และสุดท้ายจะสังเกตเห็นได้ว่า สมาชิกจะยอมรับในหลักการที่มีเหตุผลมารองรับหรือสนับสนุน

นอกจากการสื่อสารด้วยคำพูดที่เป็นเหตุเป็นผล แสดงความเป็นกันเองแล้ว สิ่งหนึ่งที่สังเกตได้คือการใช้น้ำเสียงที่เหมาะสมกับสถานการณ์ต่าง ๆ ซึ่งเจ้าหน้าที่ จะใช้น้ำเสียงที่จริงจังในสถานการณ์ที่ตึงเครียดหรือส่งผลกระทบต่อส่วนรวม และมีน้ำเสียงแสดงความอบอุ่น อ่อนโยนในสภาวะการณ์ที่เป็นปกติ

การมีส่วนร่วมในกิจกรรมของผู้เข้าร่วมการบำบัดฟื้นฟู

พบว่า สมาชิกส่วนใหญ่มีแนวโน้มที่จะพึงพอใจในการเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ โดยสังเกตได้จากกรณีที่สมาชิกจะเข้าร่วมกิจกรรมฟื้นฟูอย่างตรงต่อเวลาและสม่ำเสมอ ซึ่งในระหว่างเข้าร่วมกิจกรรมนั้น สมาชิกจะตั้งใจรับฟังเจ้าหน้าที่ที่พูดคุย ไม่มีท่าทีเบื่อหน่าย อีกทั้งยังมีการแสดงความคิดเห็นโต้ตอบระหว่างกัน นอกจากนี้เมื่อเสร็จสิ้นการเข้าร่วมกิจกรรมแต่ละครั้งแล้ว สังเกตได้ว่าสมาชิกไม่มีความตึงเครียดหรือทำท่างวิตกกังวลใด ๆ แต่สามารถพูดคุยกับผู้อื่น หรือเพื่อนสมาชิกด้วยกันอย่างยิ้มแย้มแจ่มใสตามปกติ

ในระหว่างทำกิจกรรมฟื้นฟูร่วมกับสมาชิก เจ้าหน้าที่ที่จะพยายามใช้การสื่อสารเข้ามาชักจูงเพื่อเปิดโอกาสให้สมาชิกได้มีส่วนร่วม แสดงความคิดเห็น เน้นการโต้ตอบ แลกเปลี่ยนซึ่งกันและกัน จะสังเกตได้ว่าสมาชิกส่วนใหญ่จะได้พูดคุยกกันอย่างทั่วถึง ถ้าหากมีกลุ่มใหญ่ เจ้าหน้าที่ฯ จะจัดการแบ่งให้เป็นกลุ่มเล็กๆ เพื่อให้เกิดการนำเสนอความคิดเห็นได้มากที่สุด และพบว่าสมาชิกจำนวนน้อยที่นั่งนิ่งเฉย ไม่สนใจสิ่งใด หรือก่อความสงบ และอีกประการหนึ่งเมื่อสมาชิกเกิดความสงสัย ไม่เข้าใจ และไม่เห็นด้วยในประเด็นต่าง ๆ ก็จะสามารถซักถาม และได้แย้งในทันทีเพื่อให้ได้รับการชี้แจงที่ชัดเจนจากเจ้าหน้าที่ฯ

ในช่วงเทศกาลสงกรานต์ จัดได้ว่าเป็นวาระโอกาสพิเศษที่บันทึกจิตใจได้จัดกิจกรรมร่วมครั้งใหญ่ในบ้านฯ โดยเจ้าหน้าที่ฯ และสมาชิกทั้งหมดล้วนมีส่วนร่วมในกิจกรรมดังกล่าวอย่างจึกจัก สังเกตได้จากสมาชิกแต่ละคนจะมีความกระตือรือร้นในการจัดเตรียมการ ตั้งใจรับผิดชอบหน้าที่ที่ได้รับอาสาหรือมอบหมายอย่างเต็มที่ ร่วมแรงร่วมใจ ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน และในระหว่างการจัดกิจกรรม สมาชิกจะมีการแสดงออกอย่างสนุกสนานและมีความสุข อีกทั้งผู้ปกครองหรือญาติพี่น้องในครอบครัวของสมาชิกส่วนใหญ่ยังได้เข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมครั้งนี้กับสมาชิกอย่างใกล้ชิด ส่งผลให้บรรยากาศของการทำกิจกรรมเป็นไปอย่างรื่นเริงและอบอุ่น

จากการสังเกตโดยรวมจะเห็นได้ว่าการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด ซึ่งอาศัยระบบชุมชนบำบัดในบ้านพิชิตใจนั้นสามารถทำให้สมาชิกอยู่ร่วมกันได้เป็นอย่างดี โดยมีความใกล้ชิดสนิทสนมฉันท์เพื่อน พี่น้อง มีการพึ่งพาอาศัย ช่วยเหลือเกื้อกูลกัน ตลอดจนต่างคนต่างรับผิดชอบต่อหน้าที่ของตนเองอย่างดีที่สุดในแต่ละวัน ทั้งนี้ความเป็นอยู่ในลักษณะดังกล่าว ส่งผลให้สถานฟื้นฟูแห่งนี้เป็นเสมือนครอบครัวขนาดใหญ่ที่เปี่ยมไปด้วยความอบอุ่น มีไข่มบรรยากาศของการกักกัน หรือขัง หากแต่สมาชิกมีอิสระที่จะคิดและแสดงออกอย่างเสรีในแนวทางที่ถูกต้อง เหมาะสม ซึ่งมีรากฐานมาจากเป้าหมายการส่งเสริมของบ้านฯ ที่จะพัฒนาคนให้ได้อย่างแท้จริง